

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan, izvemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gl., za pol leta 8 gl., za četrt leta 4 gl. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gl., za četrt leta 3 gl. 30 kr., za en mesec 1 gl. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kr. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele toliko več, kolikor poština iznaša. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gl. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četrstopne petit-vrste 6 kr., če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr., če se dvakrat, in 4 kr., če se trikrat ali večkrat tiska.

Dopisi naj se izvolé frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani v Franc Kolmanovej hiši „gledališka stolba“. Opravništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne stvari, je v „Narodnej tiskarni“ v Kolmanovej hiši.

Kje je reakcija?

I.

Čudno, zgodovina vseh časov in narodov nam je do sedaj potrjevala, da je le omika oni večno utrjen pot, po katerem morejo dospeti narodi do prave svobode. V devetnajstem veku pa, ko si ljudstva domišljujejo, da so dosegla vence umetnosti in omike, spomni se kakor čez noč jeden največjih kulturnih narodov, da je svoboda pridobljena po stoletnem borenju na političnem in znanstvenem polju nepotrebna — da, čujte, celo škodljiva stvar in vabi svoje sosede na desno in levo, naj dvignejo z njim vred oboroženo desnico, da naj s silo zatro pregrešno misel: človek ti si svoboden, odgovoren nikomur za dela, ki nasprotujejo morda posameznim osobam, — a koristijo tvoje domovini.

Vso Evropo, da, lahko rečemo, ves svet je osupnil pred nekimi dnevi glas, da so se ponizali možje svobodni in omikani, svobodne in najbolj omikane Nemčije, kakor trdijo, ter opomnili svojega političnega Jova, naj predloži v zboru postavo, ki jemlje pravico pripuščati političnim begunom dovoliti pribežališče, ter naj povabi sosednje države, da naj tudi one sprejmo ta zakon.

Pojasnila ne potrebuje ta v zgodovini svobodnih narodov edini in pomenljivi čin Bismarkovih kimovcev in brez dvoma je, da se nij rodil v možganih v videzno svobodo zaslepljenih kulturonošcev, temuč ima svoj, se ve da, za kulisami nemške politike razjasnjen vzrok, katerega mi jasno imenujemo: strah, boječnost in klečeplazstvo proti onemu sosedu, ki ga zovejo barbara.

Lastno prepričanje, ideal svobode vseh vekov in narodov zatajevati, teptati z nogami, kupčevati po judovski z njim in to iz strahu, tega je le Nemec zmožen, oni narod, ki prave svobode še nikdar užival nij, in je tudi nikomur privoščil nij. —

Znano je, da je po žalostnej smrti carja Aleksandra II. prevzel vladarstvo njegov sin Aleksander III., o katerem ves svet ve, da nij prijatelj Nemcem in da se bode premenila zaradi tega brez dvombe evropska politika. Zaradi tega liže in se klanja omikana Nemčija onemu, ki ga je sramotila ves čas, dokler je živel njegov nemceljubni oče, a ne iz odkritosrčnosti, temuč da bi mu odtegnila države, ki se obračajo s studom od znanega predloga za odpravljenje asilnih pravic.

V poslednji vrsti je posebno mogočna Francija, ki dela Nemcem s svojim nabrušenim mečem strašno preglavico, in pa Anglija.

Zvita Nemčija si misli, če ne pritrdi Francija našemu predlogu, ki laska Rusiji, pokaže se sovražno Aleksandru tretjemu in naš glavni namen je pridobljen, če tudi z zatajenjem one krasne ideje, ki stoji videzno na naših zastavah, to je ideje svobode.

Reakcija naj podere torej, o čemer sanja narod veke in veke, reakcija naj pomore, ker omaguje lastna moč!

Nikjer, najmanj pri nas Slovencih, odobruje se zakleta carjeva morilca, a to zatrjujemo denes in vselej, da pri vsem tem ne vidimo razlogov, kateri bi opravičevali verige, s katerimi hoče sedaj Nemčija obвити svobodo in prosto dihanje.

Nemčija se odlikuje po svojej neznačajnosti in perfidnej politiki, katera jej je več kot

ideali, več kot narodna svoboda, katero je tep-tala in tepta še s himbo in reakcijo, v katere žrelu izgine in gine uže zdaj njena kakor pobeljen grob goljufija omadeževana beseda: „Freiheit!“ L—s.

Pravica mora na svitlo!

Čitali smo do zdaj pogostoma, da sta si g. Waser in g. Heinricher posebno dobra, dobra večinoma zato, ker je g. Heinricher po g. Schreyu voljno orodje Waserjevo. Podpredsednik graške nadsodnije g. Schmeidel je pa, kakor se kaže, g. Heinricherju bolj gorak. Znano je, da imajo predsedniki sodniških dvorov nalogo, da obiščejo vsako leto, se ve da na državne troške, nekaj si podložnih okrajnih sodnij, da se imajo prepričati osobno o delovanji in stanji sodnij. To stori tudi g. Heinricher vsako leto in vloži potem račun do nadsodnije graške, katera mu potem pusti izplačati zaslužek. Zgodilo se mu je pa zdaj uže baje dvakrat, da mu je nadsodnija, recte g. Schmeidei očital, da si naračuni preveč, da si vračuni, da je po dva in menda še več dnij pri jednej in istej okrajnej sodnji posloval, kar se pa višjim gospodom menda malo verjetno zdi. Hudobni jeziki sicer trdijo, da g. Heinricher v tem slučaju nema čiste vesti, da ima opravka pri jednej ali drugej sodnji komaj jeden dan ali pa samo nekaj ur in da si vendar vračuni po dva ali tudi tri dni, in da so mej temi dnevi, katere si dá od države plačati, zapopadeni tudi tisti dnevi, katere je preživel na lovu. A mi tukaj z vso odločnostjo povemo, da tega ne verujemo! Znana reč je, da je g. Heinricher navdušen „Nimrod“, in kdo mu bode to veselje zameril? To je malo sitna situacija za gospod

Listek.

Nasledniki Bogdana Hmelnickega.

Po Kostomarovu in drugih spisih napisal J. Steklasa.

Dvoje važnih vprašanj je vznemirjevalo Malo Rusijo po smrti Bogdana Hmelnickega:*) eno političko, drugo socijalno. Prvo je bilo vzbujeno po moskovskeji vladi, drugo pa pogreškami samega Hmelnickega v prvih letih vstanka proti Poljskeji. Nepričakovano prenehanje vojske mej moskovskim gosudarstvom in poljskim, soglasje Moskve pri ugovoru s Poljsko v tem času, ko je uže vsa zapadna Rusija bila v oblasti carja — porodile so se v Malorusih razne dvojbe in bojazni radi bodoče sudbine, a zajedno s tem tudi nestalnosti in nemiri. Narodni vodje nijso videli pod svojimi nogami nobenih tal, nijso znali: po kojem potu imajo hoditi, vsak čas borili so se za kaj družega, prisiljeni časovitimi okolnostmi, ali

pa sebičnimi namerami, ki po svojstvu človeške narave vselej nadvladajo, kadar nij v mislih pravega političnega in občnega ideala.

Z druge strani pa je uže Zborovski mir (l. 1649), kakor je bilo uže rečeno, razdvojil narod. Pod zastavami Hmelnickega se je vzdignil ves maloruski narod enodušno; vsi so hoteli biti Kozaki, t. j. slobodni prebivalci ter zaštitniki svoje zemlje, mesto tega pa je bilo iz množine naroda izbranih deset tisoč pod imenom Kozaki. Le to pa je bil pravi stari poljski način oslobojenja, samo s to razliko, da so poprej zapisovali mej Kozake samo nekaj tisoč, zdaj pa deset tisoč prebivalcev. Mi smo videli, da je bila nemogočnost zadržati narod od bega mej Kozake eden izmej vzrokov novih vojsk Hmelnickega s Poljsko. Po zedinjenji Malorusije z moskovskim gosudarstvom je bil broj Kozakov opredeljen na 60.000. Le to je bila privilegirana službena družina, ki nij plačala davkov, nego je uživala slobodna zemljišča ter dobivala povrh tega še plačo. Ostali

narod, razne duhovščine, se je delil na meščane, katerim se je podeljevalo obično magdeburško pravo, ter slobodnih poljedelcev, ki nijso imeli kozaškega prava. Prvi in drugi so morali plačati davek ter obavljati razne dolžnosti. V ugovoru Bogdana Hmelnickega je izrazito rečeno: „mi bomo imeli sami mej soboj razgled; kdor bode Kozak, ta bode užival kozaško slobodo, a kdor ostane kmet, ta mora davek ruskemu veličanstvu dajati kakor poprej.“ Kozački starešine, zaključivši ugovor, so mislili samo na slobodščine kozaške; prosti narod pa je ostal odvisen od njihove samovolje, a mej tem je v narodu ostalo uverjenje, da je razdeljenje naroda mej Kozake in kmete postalo slučajno: možnejšije (bogateji in imenitnejši) popali v Kozaki, a podljejšije (siromašni) ostali v mužikah (so ostali kmetje). Poljski pojmovi so neizbeživo prešli na vodje kozaške; sloboda se je razumevala po poljski; biti slobodnim — je značilo imeti taka prava, kakeršnih nijso imeli drugi; o načinu, kako

*) Glej „Slov. Nar.“ l. 1875. št. 263 — 67

Heinricherja, da se mu tako umazano perilo oponaša. Vendar mi tega ne verjamemo, da bi se g. predsednik okrožne sodnije, ki ima biti sijajen izgled onim podložnim, mogel tako daleč pozabiti, in nadejati se je, da g. Heinricher tega madeža ne bo pustil na sebi; zahtevati mora kot pravičen sodnik, da se tej reči pogleda na dno, in prepričani smo, da bo gospod Heinricher določno dokazal, da so ga le hudobni jeziki po nedolžnem obrekovali. Dokaz bode lahek, in nij dvomiti, da mu bode njegov prijatelj g. Waser v tem pomagal. Povprašati je treba le okrožne sodnike, katere je gospod Heinricher obiskoval, ti bodo na tanko znali povedati, koliko časa se je gospod Heinricher pri dotičnej sodnji mudil, in ta poročila posameznih okrajnih sodnikov in gospod Heinricherjev račun se morata popolnoma vjemati, in gospod Heinricher je rehabilitiran. Gospod Heinricher ima že poseben križ! že enkrat je bil v svojem življenju v velikej zadregi, v katero ga je spravila neka hudobna duša; toda preiskava je dokazala g. Heinricherjevo popolno nedolžnost.

Bilo je to v tistej dobi, ko je bil gospod Heinricher še deželne sodnije svetovalec v Ljubljani in ob enem vodja c. kr. delegirane okrajne sodnije ljubljanske. Neki pisec imenom Polec je bil g. Heinricherja ovadil, da večidel vsa vnanja opravila (komisijone) sam opravlja, da strankam računi več, nego jim gre, da si drži voz in konja, in da si morajo njegovi podložni uradniki, če imajo sem ter tja kako vnanje opravilo, od njega konja in voz za drago plačilo izposojevati. Pričela se je takoj preiskava zoper gospod Heinricherja in bil je popolnoma nedolžnega spoznan! Tudi ko je bil pozneje pri c. kr. deželnej sodnji ljubljanske preiskovalni sodnik, se mu je očitalo, da si pri vnanjih poslovanjih preveč računi; toda tudi to očitanje je bilo popolnoma brezvzročno. Mislim, da smo pisali to le v interesu gospoda Heinricherja samega; akoravno nij naš prijatelj, žene nas vendar resnicoljubje, da se po krivem obdolženemu, naj si bode kdor koli hoče, povrne zopet dobro ime! Mi smo se pri tem spominali svetopisemske zapovedi: ljubi tudi svoje sovražnike, ter z ljubeznijo sprejeli gospoda Heinricherja v današnji svoj članek in popolnoma pozabili, da je gospod prezident hud nasprotnik Slovincem in slovenskim vlogam. Morda ga naše današnje rahločutje predrugači, da bode tudi on nas ljubil, kakor ljubimo mi njega!

Politični razgled. Notranje dežele.

V Ljubljani 13. aprila.

Jeden pojde na vsak način! Nemški dunajski liberalci so namreč uganili, da je v **Taaffejevem** kabinetu nastala kriza in da bode ta ali oni minister odstopil, brž ko ne trgovinski minister Pino. Baron Pino ima namreč v Linzi svojo rodbino, in ker pojde baje zdaj ponjo, hitro so iztaknili ministersko krizo, da gre baron Pino za to v Linz, ker hoče kot minister odstopiti in vrniti se na svoje prejšnje mesto. — Poleg Krakovega se javlja celo, da odstopita Pino in Conrad.

Prvi okraj mesta **dunajskega** bode imel voliti državnega poslanca na umrlega Brestla mesto. Volilci tega okraja so se tedaj zvečer 11. t. m. zbrali, da bi se o kandidatu pogovorili. Takoj pa se je kot kandidat oglasil neki dr. Weitlof in pričel razvijati svoj program. Weitlof je organizator in predsednik dunajskega „schulvereina“, in iz njegovega kandidatnega govora se razvida, da je strasten nemšk agitator, ki prav po nemški maniri blati vse slovanske avstrijske narode. On hoče, da bi z Dunaja ven dobili Nemci raztreseni po raznih kronovinah pomoči. Za kandidata se je oglasil tudi dr. J. J. Prochaska. Komaj pa je izgovoril prve besede zagovarjajoč spravo mej narodi, pa so volilci — se ve, da naščuvani — začeli kričati, ropotati in smejati se, dokler nij Prochaska stopil z govorniškega odra. Tako umejo Nemci govorniško svobodo! „Deutsche Ztg.“ poročajo o tem shodu imenuje Weitlofa simbol velikemu načelu od navedenosti zajete nemške narodnosti ter ob strani udari po Slovincih, ki nemale niti „slovanske logike“, ki so nenasitljivi, nerazviti itd. Po tlej pa pravijo Nemci, da so miroljubivi. Če je tako surovo napadanje spravedljivost, potem bomo prišli kmalu do takih pojmov, ki bodo posebno mej nami Slovenci naseljenim Nemcem jako nevarni.

Vodstvo južne železnice zahteva od vseh svojih uradnikov na **Hrvatskem**, da se imajo v enem letu naučiti magjarskega jezika, sicer da bodo odpuščeni.

Biskup **Strossmayer** je izdal postno pismo, ki je vzbudilo pozornost ne samo slovanskega sveta. Omenjajoč tega, ka je papež Nikolaj I. poklical v Rim sv. Cirila in Metoda nadaljuje: V tem papeži imamo sploh vsi Slovani, posebno pa še mi Jugoslavlani čestiti svojega pravega očeta in prijatelja, ki je popolnem razumel silno važnost slovanskega vprašanja. Vendar razpor mej Slovani je bil že tako velik, da ga nij mogel odpraviti. A potrpiamo! Zdi se mi, da se bliža trenutek, kateri je Vsemogočni odločil; uže se vzbujamo in na papežskem stolu vlada drug Nikolaj I., namreč Leon XIII., ki popolnem umeva važnost slovanskega vprašanja, kar ravno dokazuje njegova enciklika. Strossmayer kliče Slovanom, naj se spravijo z

rimsko cerkvijo: „Bog sam vas je izbral, da izvršite velike stvari v Aziji in Evropi; vi ste pozvani, da obnovite staro in gajilo društvo na zapadu.“ Nadalje slika zasluge Cirila in Metoda glede uvedanja slovanskega jezika v cerkev. „Ponosni smemo biti Hrvatje, da se je to do današnjega dne ohranilo v Senjskej diecezi in v Dalmaciji. Zakaj pa sploh mej Slovanstvom se ne služi v cerkvi v slovanskem jeziku, to razjasnjuje zgodovina. A do kazano je pred svetom, da nas Slovane ljubi papež Leon XIII. in da prav tako ume važnost slovanskega vprašanja, kakor jo je razumel papež Nikolaj I. v 9. stoletju. Papež Leon XIII. hvali v svojej encikliki do vsega krščanstva delovanje naših apostolov, posebno pa hvali pred vsem svetom njiju neutrudljivo branjenje slovanskega jezika v bogoslužji. V svojem pismu do sv. očeta dejal sem izrečno, da bi rimski papež gotovo z nova potrdil, da se sme slovanski jezik v cerkvi rabiti in sicer po vsem slovanskem svetu, ako bi to pospešilo versko zedinjenje. In sv. oče v svojem odgovoru do mene odobruje moje nazore in pravi: „Božja previdnost je Slovanstvu tudi v verskem oziru v Evropi in Aziji odločila veliko bodočnost; on upa, da se bode Bog v večjo slavo cerkve poslužil ravno Slovanov.“

Vnanje države.

V Zürichu v **Švajci** nameravajo socialisti sklicati socialističsk kongres. Zdaj so najodličnejši možje kantona Zürich izdali poziv, naj se prosi Zürichska vlada, da zabrani ta kongres, da se ne bodo na njem zbirali tujci, ki napade slave ali nove napade snujejo. V Bernu pa so neruski študentje podpisali neko prošnjo, naj se vsi ruski beguni iztirajo iz Švajce.

Na **Irskem** v Cloghi je bil umorjen neki policaj; Irci so to slavili, prižgali kresove in godba je na raznih krajih igrala. Krsto so napolnili s šoto, prižgali jo in jo s pogrebnimi obredi zakopali na pokopališči; krsta je imela napis: landlordism.

Dopisi.

× **Iz Ljubljane** 13. aprila. [Izv. dop.] (Ljudsko štenje in nemško gledališče v Ljubljani.) Naši liberalni „Nemci“ tedaj nijso nič kaj zadovoljni z izidom ljudskega štenja v Ljubljani, ne samo glede razmere številke mej Slovenci in Nemci, nego še jeden uzrok je, ki jim više nosove. Jaz se namreč dobro spominam, kaj mi je odgovoril kateri nemškutar, s katerim sem se sem in tija razgovarjal o našem materinem jeziku; nemškutar nij hotel biti, Slovenec tudi ne, a Kranjec in da govori kranjski, ne slovenski. Po zadnjem ljudskem štenji pa je takim gospodom „kranjska špraha“ popolnem

bi se imela sloboda razširiti na vse, nij nobeden mislil, a mej tem pa je vendar vsak iz mej naroda hotel postati slobodnim v tem smislu, ne želeči slobode svojim sobratom. Pod rusko vlado se je moralo stanje pospoliti (kmetov) končno zboljšati v tem pogledu, če nijso bili uže poprej v robstvu svojih panov; ali to stanje je bilo do skrajnosti nestalno v velikih strane kozaškega vladanja. Zemlje so bile večidel v rokah Kozakov in plemstva, privržencev njihovih. Vsak je „zajmoval“, osvajal, kadar je bilo mogoče ter si prisvojil zemlje na podlogi prvega osvojenja, ali je pa zahteval posjed od kozaškega načelnštva; in čeravno so imeli pospoliti svoje dele (grunte), ali ker je vsa zemlja bila vojaška, zavisilo je tudi pravo pospoliti na te zemlje od vojske. Kozaški činovniki in prosti Kozaki so po oslobojenju od svojih načelnikov prisvajali si vlast nad kmetskimi „grunti“, ter tako postavši gospodarji nad imanjem silili na pokornost one pospolite, katerih zemlje so le-

žale v obsegu njihovih posebovanj. Uveli so tako zvane „državskie slobodi“, to je vlastelimi, imajoči puste prostrane zemlje, primamljivali so k sebi pospolite s tem, da so jim obetali mnogo polajšanj in slobod, potem pa so ti naseljenci na tujej zemlji postali v kratkem odvisni od vlastelinov. Pa tudi v samem kozaškem privilegiranem društvu se nij mogla ustanoviti enakost. Kozaški starešine in oni izmej Kozakov, katerim so oni pokroviteljstvovali, zavzeli so boljše in ugodnejše zemlje ter so se v kratkem povzdignili nad ostale svoje sobrate tako, da so se začeli deliti na dva dela: Kozaki „značnije“ (znatnejši) in „čern“ (kmetje). Interesi poslednjih so bili jednaki z interesi pospoliti. To stanje pa nij kar na jedenkrat nastalo, nego se je začelo uže za Hmelnickega in po njegovej smrti je izzvalo silno notranjo borbo, ki se je strijala tudi s političnimi vprašanji. Starešine in imenitnejši Kozaki so se trudili, da svoje privilegije vzdržé ter vladajo na svojih imanjih. Njih ideal je bil

poljsko-šljahtički (plemiški), kar je odgovarjalo tedanjej kulturi Male Rusije, proiznešenej pod poljskim uplivom. In vsled tega, ker so oni opazili, kako se jim moskovska vlada pri izvedenju njihovih namer in navad pretivi, bili so pripravljeni pri prvej priložnosti izneveriti se Moskvi. Prosti Kozaki in pospoliti pak so se nasprotno obračali s svojimi nadami k moskovske vladi ter so večkrat pokazali svojo naklonjenost zato, da bi v Malej Rusiji zamenili kozaško-poljske odnošaje moskovski, ali pri bližnjem sukobu z moskovskimi vojvodi in veliko ruskimi dvorjani, so jih pridobili oni zopet zase z različnimi obetanjmi ter so bili zopet vsi pripravljeni odcepiti se od moskovske vlasti. Na tak način vidimo mi v vsej polovici XVII. veka v Malej Rusiji nestalne odnošaje, neprestane vstanke, bune, prepire, vmešavanje sosedov: vse to je vodilo k razpadu, nazadku; narod je v svojih spominih imenoval to dobo „ruinom“ (razdjava).

(Dalje.)

splavala po vodi. V rubriko „umgangssprache“ nij se smelo zapisati „kranjski“, kajti slavne oblasti so rekle, da je deželni jezik ali slovenski ali nemški, ter so tako posredno priznale oficijalno slovenski jezik, „kranjsko špraho“ pa našim nemškutarjem vzele, s katero so tako radi zoper nas agitirali.

Kranjski deželni odbor je deželno gledališče ljubljansko zopet oddal dozdanjemu najemniku gosp. Urbanu in nekemu tujcu. Kompetiral pa je za gledališče tudi naš rojak operni pevec gosp. Gerbič. Ta, Slovenec, se ve da nij dobil, da si je določeno, da izmed kompetentni ima oni prednost, kdor se zaveže dajati nemške in slovenske predstave. Gospod Gerbič bil bi izpolnil ta pogoj, dal tudi kavcijo, česar pa navedena dva podjetnika ne moreta — vendar mu je bila prošnja odbita. Kadar se bodo zopet nemške predstave pričele, svetovali bomo Ljubljancem, kaj naj raje storé, nego da bi se svojimi groši podpirali nemštvo v slovenski Ljubljani.

Iz kamniškega okraja 10. aprila. [Izv. dopis.] (Nemški „schulverein“) se je, kakor iz „L. Schulztg.“ poizvem, za našo kranjsko deželo slabo izkazal. Po obečanju, kako bo nemško šolstvo na Kranjskem podpiral, sodil je človek, da utegne na Kranjsko najmanj kacij 30.000 gld. poslati, a poslal je samo bornih 300 gld. v roke g. Karlu Deschmannu. (Skoro gotovo je pa tudi „Schulzeitung“ sama nekaj prejela, kar pa zamolči.) Komu in v kateri namen bo pa dal g. Dežman teh 300 gld.? Napravil je iz teh 300 gld. šest daril po 50 gld. in jih namenil dati tistim učiteljem, kateri bodo za nje pri njem beračili, a to še le koncem tega leta, kadar se bode pri teh beračih videl uže vspeh nemškega podučevanja. Tri premije dobé učitelji na takih šolah, kjer se do zdaj še čisto nič nemščine učilo nij, ako jo bodo namreč vpekljali v posebnih tečajih; tri premije so pa namenjene učiteljem na takih večrazrednicah, kjer se nemščina uže uči kot obligatni predmet, in kjer bi učitelj v tem predmetu toliko storil, da bi otroci gladko (!) nemško govorili.

Odkritosrečno moram reči, da bode temu nemškemu „schulvereinu“ in g. Dežmanu s tem zelo spodletelo; te krajcarje bodo čisto zavrgli! Vspeh v nemškem podučevanju na Kranjskem se ne bode s temi 300 gld. pač nič zboljšal! Kdo bi se pač izmed učiteljev, ki so tako zelo napreženi, trudil za tako negotovo in sramotno darilo!? Novemu ponemčevanju na polji ljudske šole je za zdaj, ko vlada tega več podpirala ne bo, pač odklenkalo na Kranjskem. Vsaj se je vladni šolski aparat do sedaj v to svrhu dosta trudil; nemški poduk in nemški jezik so do zdaj na Kranjskem pospeševali vsi šolski nadzorniki: Savaschnigg, Jarz in Pirker so bili vsi kar od kraja pospeševalji nemščine in nemških šol, a vendar naroda našega nijso ponemčili. — Rekel bi, da je pa skoro tudi „schulverein“ nad svojim vspehom na Kranjskem obupal. Dočim v druge dežele pošilja jako velike svote, poslal je na Kranjsko bornih 300 gld. Z druge strani je pa to tudi čisto naravno, kajti čemu bi večje zneske nam pošiljal, ko je pri nas komaj toliko zberačil. (Še ne. Ur.) Nemškutarjem kranjskim bi tedaj jaz priporočal, naj večje zneske na Dunaj pošljejo, potem bodo uže tudi z Dunaja več nazaj poslali. Ali naj pa kar podpirajo obilo naših nemških in polunemških šol. Vsaj so vsled Pirkerjevih šolskih planov čveterorazrednice na Kranjskem

večinoma nemške, in tudi po mnogih tri- in dvorazrednicah je mnogo nemščine. Le podpirajte torej nemškutarji naše šole, pri katerih nemščina nikakor nij v nevarnosti! Tudi se Slovenci, kadar bomo imeli pravično vlado, nemščine nikakor ne bojimo in nikakor je ne sovražimo. Naj se nam samo dovoli izobraževati se v svojem materinskem jeziku, potem se bomo tudi nemščine radi učili in z veseljem, pa še brez spodbude in pomoči dunajskega „schulvereina“.

S Pivke 10. aprila. [Izv. dop.] (Okrajna cesta.) Čulo se je uže pri nas mnogokrat od več odličnih mož, kako potrebna bi bila okrajna cesta od sv. Petra na Pivki čez gozd do Loža. Cesta bi bila velike važnosti za Pivko, ložko dolino in tudi Kraševcem bi bilo ž njo zelo ustrezno. Največje koristi bi imeli prebivalci loškega in ribniškega okraja; ti bi imeli potem ravno črto od tam do Trsta. Cesta bi se izpeljala brez posebnih klancev; cestna poteza izpeljala bi se po sledečih krajih. Od Loža in Starega trga na Podcerkev čez Laze preko Velicega vrha; mimo stare glažute čez otoške doline ob Stanovniku čez Ilovici na Vlačno. Tu bi se pod vrhom sv. Trojice priklopila občinski cesti, katera pelje skozi Trnje proti sv. Petru. Menim, da bi se omenjena cesta naredila z malimi stroški in brez velikih ovir. Opozorjam zastopnike občin loškega, ribniškega in postojinskega okraja, da bi si v tem obziru podali roke in na stroške omenjenih okrajev to cesto dovršili. Omenim prilično, da bi gosp. knezu Windischgrätzu bi, cesta v veliko koristla ker bi vodila skozi njegov gozd. Sedaj morajo mnogokrat gozdarji hlode in krlje v velikej nevarnosti po kamenitej, strmej cesti voziti v doline. Vsemu temu bi bilo potem pomagano. Knez Windischgrätz bi gotovo v lastno korist ne odrekel pomoči. Črta bi bila mnogo krajša od Loža do št. Petra, kakor ona čez Cerknico, Unec, Postojno in dalje. Po starej cesti rabi voznik s polnim vozom 7—8 ur iz Loža do št. Petra. Mej tem bi po novej črti polagoma peljaje porabil samo štiri ure. Kakov razloček! Rodoljubnim možem, kojim je blagor našega ljudstva na sreci, predlagam te vrstice v natančni pretres in premislek. V prvi vrsti zadeva to županiji Lož in sv. Peter. Prvi sem izprožil to misel, upam pa, da se kateri, ki bode odobral moj načrt, tudi v drugem kraju oglasi.

— 6. —

Domače stvari.

— (G. F. S. Vilhar) slovenski godbenik in pod pseudonimom „Prostin“ znani pisatelj naš, prišel je te dni iz Temešvara v Ljubljano, kjer hoče v krogu svojih sorodnikov čez praznike ostati in potem odriniti v Karlovec, kjer je za ravnatelja mestne godbene šole izvoljen. Pri tej priložnosti je omenjeni gospod ljubljanskemu čitalniškemu pevskemu društvu več svojih zborov podaril. G. F. S. Vilhar misli po „Glasbeni Matici“ slovenska svoja dela obelodaniti in tudi godbena dela svojega slavnega očeta Miroslava za novo izdanje urediti. Mimo tega namerava vsa pesniška in dramatična dela očetova zbrati in v tej obliki izdati. Ker so pesniška, posebno pa godbena dela neumrljivega našega Miroslava tako redka in deloma popolnoma razprodana, veselimo se tega podvzeta in mu najboljšega vspeha želimo.

— (Na veliki petek večer) bode ob 7. uri, kakor dosle uže več let obično, v spodbudo k pobožnosti in molitvi pelo se v Šenklaški cerkvi nekoliko prekrasnih cerkvenih pesen.

— („Sokolsk večer“) priredi ljubljanski „Sokol“ na velikonočni ponedeljek zvečer v čitalniški restavraciji. Reditelja sta gg. predtelovadca Mulaček in Günther.

— (Vreme) imamo tu v Ljubljani uže dalj nego je človeku strpljivo jako kislo in oblačno. Narod pravi, da so samo tri sobote v letu, da ne sije solnce; no, dve smo uže imeli zdaj zapored in ker tedaj za ostale tri četrtine leta ostaje samo še jedna taka sobota, nadejati se je vsaj za praznike lepšega vremena.

— (Počitnice.) Na tukajšnjih srednjih šolah so se pričele včeraj velikonočne počitnice ter bodo trajale do vtorka po velikej noči.

— (Gospod Nedelko,) ki je vtorek zvečer napravil slovensko in nemško predstavo v gledališči, je brez dvombe pričakoval boljšega vspeha, kot pa ga je dosegel. On nij računal z našimi Nemci, ki so do zadnjega vsi izostali. Škodilo je predstavi tudi to, da se je prepozno pričela in da nij bilo nikacega orkestra. Igralo se je diletantično, večini igralcev moral je sufler pomagati iz zaprek, kar je napravljalo mučen vtis. Videti je bilo, da se je cela stvar prav hitro skupaj stlačila. Gospod Nedelko se je kazal tudi v slovenski igri dobrega igralca, samo da je govoril nenaraven jezik.

— (Služba vrtarskega pomočnika) z letno plačo 250 gld., prostim stanovanjem in vžitkom potrebnega sočivja oddá se na Slapenski vinogradni in sadjerejski šoli. Prošnje se spričevali do 24. t. m. vodstvu Slapenske šole.

— (Slovenskega dramatičnega društva knjige za leto 1879/80) so ravno kar dotisnene bile v „Narodnej tiskarni“ in se bodo v kratkem jele razpošiljati društvenikom. Vsega vkupe obsejajo devet prevedenih iger v dveh zvezkih vezanih, od katerih vsak stane po 1 gold. a. v. V prvem zvezku nahajemo igro Körnerjevo: „Tonica“, katero je poslovenil stud. phil. g. Svitoslav Pintar. Kolikor smo povrh pogledali, nij to delo tako poslovenjeno, kakor bi bili pričakovali. Germanizmov in nekonsekvenc nahajaš v njem v izobilji. — Igro „Št“, imajočo dve dejanji, je podomačil iz francosčine pokojni marljivi dramatični pisatelj V. Mandelc. — „Blaznico v prvem nadstropji“, veselo igro v jednem dejanji, je prevel iz češčine znani zgodovinar in tudi svoje dni trudoljubiv delavec na dramatičnem polji, g. profesor Jos. Starč v Zagrebu. — Prvi zvezek okončuje z igro, ki jo je poslovenil iz italijansčine g. M. P., tudi odlični naš književnik. Naslov ima: „Ali plavaj ali utoni“. — Drugi zvezek, ki je po številki 49., obseja g. Josip Cimpermanov prevod znane A. Kotzebueove burke v 5 dejanjih „Wirrwar“. Prevoditelj jo je krstil „Zmešnjava na zmešnjavo“. — Potem imamo zabeležiti glume v enem dejanji; „Štempihar mlajši“, katero je preložil g. V. Eržen. — Poslednja igra je iz srbsčine prevedena in nosi naslov „Izbiralka“, vesela igra v 3 dejanjih s petjem. Spisal jo je izvrstni — žal! — da prerano umrši pisatelj srbski, Kosta Trifković, na slovensčino preložil jo je V. Eržen. Pohvale vredno se nam zdi, da se je slovensko dramatično društvo tudi jelo ozirati na jug mej brate, kjer je gotovo še dosta dobrega gradiva dramatičnega najti, ki je vsekako primernejše našim razmeram, nego li mnogo nemških iger, nad katerimi smo uže imeli čast večkrat v gledališči — dolgočasiti se. — O tej priliki bi pak radi izrekli željo, katera bode gotovo, ako se iz-

polni, samo na prosep slovenskemu dramatičnemu društvu. Po našem mnenju bi namreč koristnejše za novčne društvene razmere bilo, ako bi se vsaka igra posebe izdajala, ker tako bi marsikakšen rodoljub in prijatelj dramatičnega omislil si laže cenejšo knjižico, nego sedaj, ko mu je dati zanjo cel forint! Če pogledamo imenik iger, vidimo, da so nekateri prvih zvezkov do čista razprodani, in vendar so se tiskali v večjem številu nego sedanje knjige. In ko pogledamo njih ceno v starejših imenikih, vidimo, da po dve krajši igri staneta le 30 kr. — A kdo bode dal za „Donno Diano“ na pr. 1 forint, dočim jo nemško lahko dobi za 12 kr.! Če bi tako igre bile vsaka záse, dali bi mi tudi svét, da bi se tista igra, ki je tiskana, kadar pride na vrsto, da se igra v gledališči, prodajala po primernej ceni pri blagajnici in da bi se to na plakatih objavilo. V tem slučaju bi lahko stavili, da bi si marsikater radovednež tekst igre kupil, bodi si, da bi ga prej malo pregledal, ali da si pozneje kedaj zopet živahnejše v dušo pozove posamezne vtise dotične igre. To so opomnje z naše strani, katere naj bi se blagovolile uvažati tam, kamor so namenjene.

Razne vesti.

* (Stope za smodnik), pol ure oddaljene od vasi Mitterndorf v gorenjem Štajerji so minoli teden po noči vzletele v zrak. Vnelo se je namreč preko dva stota smodnika in pognalo se strašnim razpokom vse poslopje na štiri vetrove. Dobro, da nobednega delovca več tam nij bilo, ker so vsi uže bili odšli domov. Škoda ima zatorej le posestnik stop, in sicer je prav znatna zanj.

* (Veliko izneverjenje.) Zopet so v Pešti zasledili veliko defraudacijo, katero je izvršil Josip Ordody, potomec neke ugledne ogerske plemske rodovine. Omenjenec je bil knjigovodja in blagajnik v A. Schmiedtovej to varni za črevlje. Meseca decembra lanskega leta pak je izstopil iz službe ter ostavil Pešto. Kmalu potem se je ravnatelj tovarniški sam ustrelil, in ta okolnost je lastnike napotila, da so pregledali knjige. Nasledek je bil vrlo žalosten, kajti pogrešili so 45.000 gold. To vsoto je Ordody prejel, a jo je tako vknjiževal, kakor da bi je stranke še ne bi bile izplačale. Sleparski blagajnik je krvni sorodnik z gospodarjem Schmiedtom. Izvedelo se je, da je sedaj v francoskem mestu Nizzi, kjer živi pod imenom Vojnić. Zaradi njega izročitve peštanske sodnijske oblasti so se uže pričeli dogovori.

* (Zopet napad na pismonošo.) Dne 4. aprila je eden pariških pismonoš prinesel priporočeno pismo v „Hotel des Etrangers“ gospodu, ki je ondi od 24. marca stanoval. Prišedši v tujčevo sobo, skoči poslednji nadenj in ga z bodalom rani na mnogih krajih glave in vratu. Dasi je baje omenjeni pismonoša najstarejši, kar jih je v Parizu, vendar napastniku srečno uide, krvaveč iz obilnih ran. Oglasi se v hotelske pisarni, a nij še tam povedati mogel svoje dogodbe, ko vidi morileca hiteti od tod. Brž pošljó za njim nekoliko služabnikov, ki ga vjemo. Poskušal se je braniti jim z revolverjem, a ko je prvi strel bil brezvzpešen, nameril je sam náse in se zadel v glavo. V bolnici je potem posle treh ur umrl. — Pariških pismonoš vredni starina upajo pak da okreva, če mu le strah ne bode kaj škodil. — Še tisti dan je minister za pošte bolniku poslal v dar 300 frankov. (140 gold.)

* (Otok Hios), katerega je — kakor znano — dne 3. t. m. zadela velika potresna nesreča, ima kacic 19 štirirajskih milj ter prebiva na njem do 40.000 stanovnikov. Osmari, ki so ga l. 1566 uplenili Genuvezom, imenujó ga zaradi milega podnebja in plodnosti „Arhipelski raj“. Glavna pridelka na njem sta izvrstno in sloveče „chiotsko vino“, ter lepo dišeča smola, katero pridobivajo otočani

tem načinom, da narežejo skorjo tako zvanega drevesa „pistacije“. Na otoku je 70 vasij in 25 izmej njih se živi zgolj o nabiranju omenjene „dišeče smole“. Hiosci so krasno ljudsko pleme a tudi najhokrvnejši mej Grki. V glavno mesto Kastro, katero ima zelo dražestno ležo, se na parniku od Smyrne lahko pripelje v 8.—10. urah; do Carigrada je morski pot 30—32 ur dolg.

Tujci.

12. aprila:
Pri **Sionu**: Habad z Dunaja. — Negbauer iz Gradca. — Schreiner iz Bocna.
Pri **Mallét**: Cron, Schiman z Dunaja. — Fuchs, Einhart iz Goričan. — Friedrich iz Liboje. — Würfel iz Stolca. — Dr. Broöhn iz Ljubine. — Stoinscheg iz Rogatca.

Dunajska borza 13. aprila

(Izvirno telegrafično poročilo.)

Enotni drž. dolg v bankovcih	77 gld.	05 kr.
Enotni drž. dolg v srebru	77	85
Zlata renta	93	35
1860 drž. posojilo	132	25
Akcije narodne banke	823	—
Kreditne akcije	301	—
London	118	20
Srebro	—	—
Napol.	9	34
C. kr. cekini	5	54
Državne marke	57	65

Tržne cene

v Ljubljani 13. aprila t. l.

Pšenica hektoliter 9 gld. 10 kr. — rež 6 gld. 18 kr.; — ječmen 4 gld. 55 kr.; — oves 3 gld. 09 kr.; — ajda 5 gld. 53 kr.; — prosó 5 gld. 03 kr.; — koruza 5 gld. 60 kr.; — krompir 100 kilogramov 3 gld. 21 kr.; — fižol hektoliter 8 gld. — kr.; masla kilogram 1 gld. 16 kr.; mast — gld. 76 kr.; — špeh frišen — gld. 66 kr.; špeh povojen — gld. 70 kr.; — jajce po 1²/₃ kr.; — mleka liter 8 kr.; — govednine kilogram 56 kr.; — teletnine 44 kr.; — svinjsko meso 54 kr.; — sena 100 kilogramov 2 gld. 86 kr.; — slame 1 gld. 78 kr.; — drva trda 4 kv. metrov 6 gld. — kr.; — mehka 4 gld. 50 kr.

Cevi za vodotoče

prodaja

Andrej Net na Kokrici pri Kranji.

Cevi s 1¹/₂“ votline seženj 1 gld. — kr.

„ 2“ „ „ 1 „ 20 „

Prodajalec pride na ogled, ako se želi, in to na svoje troške. — Za izpeljane vodotoče garantira 10 let. — Andrej Net je uredil uže 20 vodotočov, kateri stalno in nepremljivo vodo donajajo. (211—1)

Podpisani priporočam čestitemu občinstvu, posebno potnikom, svojo dobro oskrbljeno, blizu koldvora **Št. Peter** uže 23 let obstoječo

„**Národno gostilno**“,
(„Hôtel National“).

Naj vsakateri se potruži priti, kdor želi biti dobro in brzo postrežen z dobrim naravnim vinom: kraškim teranom, dolencem, starim hrvatom in dobro domačo vremšino ter svežno z ledenice Puntigamsko pivo, mnogovrstne domače in tuje botelije, likerje, domači 4 letni slivovec vsake vrste in okusne jedi, vedno pripravljene spodobno opravljene sobe z več postljami; pri vsakem vlaklu je sluga za spremstvo potnikov; najnižjo ceno zagotavlja

(144—3) **Ivan Korošec.**

A. ANDRETTO

v Ljubljani.

Naznanjam svojim p. n. kupcem in slavnemu občinstvu najljubše, da sem otvoril v hiši **sv. Petra cesta h. št. 35**
veliko zalogo

prekajenega svinjskega mesa.

Pri meni se dobivajo tudi **mortadela, veronske in ogerske salame** in izvrstna **ogerska svinjska mast**, razen tega pravi **emendoljski, švicarski, parmezani in grojerski sir**. — Prodajalnica je otvorena od zjutraj do 9. ure zvečer in se razprodajejo navedene stvari, vse okusne in po nizkej ceni, na **drobno in debelo**, da bode slav. občinstvo z njim prav zadovoljno.

Sè spoštovanjem

A. Andretto.

(212—1)

Št. 3505.

(203—2)

Razglas.

Leta 1881 stopijo naslednji gospodje mestni svetovalci iz mestnega zbora, in sicer:

iz III. vol. razreda:
dr. Karel Bleiweis,
Franc Goršič,
Franc Peterca,
Vaso Petričič,
Franc Potočnik;

iz II. vol. razreda:
Anton vit. Gariboldi,
Raimund Pirker,
Franc Ziegler;

iz I. vol. razreda:
Franc Doberlet, | dr. Anton Pfefferer.

Razen teh se ima v II. volilnem razredu namesto leta 1880 voljenega gospoda mestnega odbornika **dr. Friderika viteza Kaltenegger-ja**, kateri se je mestnemu odborništvu odpovedal, domestovalna volitev vršiti.

Nasproti pa ostanejo še naslednji gospodje svetovaici v mestnem zboru, in sicer:

Leopold Bürger,
Karel Deschmann,
dr. Josip Drč,
Aleksander Dreó,
Franc vit. Gariboldi,
Janez Nep. Horak,
Josip Jurčič,
Dr. F. Keesbacher,
Anton Laschan,
Peter Lassnik,

Karel Leskovic,
Josip Luckmann,
Josip Regali,
dr. Josip Suppan,
dr. F. Suppantšitsch,
dr. Adolf Schaffer,
dr. Robert pl. Schrey,
dr. Valentin Zarnik,
R. Zhuber pl. Okrog.

Dopolnitvene volitve se bodo vsled sklepa mestnega zbora od 24. t. m. naslednje dneve vršile:

III. volilni razred voli 25. aprila 1881 dopoldne od 8. do 12. ure. Če bode ožja volitev potrebna, se bo ta isti dan popoldne od 3. do 6. ure vršila.

II. volilni razred voli 26. aprila 1881 dopoldne od 8. do 12. ure in v ožjej volitvi popoldne od 3. do 6. ure.

I. volilni razred voli 27. aprila 1881 dopoldne od 8. do 12. ure in v ožjej volitvi popoldne od 3. do 6. ure.

Razpisi volitve in glasovni listki se bodo gospodom volilcem v pravem času dostavili.

To se tem naznani s pristavkom, da smejo izstopivši mestni odborniki zopet voljeni biti in da je kak ugovor zoper veljavnost dovršenih volitev najdalje 8 dni po končanej volitvi mestnemu zboru predložiti.

Mestni magistrat v Ljubljani,
dné 26. marca 1881.

Župan: Laschan.

Št. 1881.

(210—1)

Razglas.

Pri deželnej vinogradnej in sadjerejskejšoli na **Slapu pri Vipavi** se oddaje proti vzajemnej trimesečnej odpovedbi **služba vrtarskega pomočnika** z letno plačo 250 gld., prostim stanovanjem in vžitkom potrebnega sočivja.

Vrtarskemu pomočniku pripada poleg vrtarskega posla zlasti praktični poduk učencev v vrtarstvu in čebelarstvu.

Prošnjikom za to službo je do **24. aprila** pri vodstvu Slapenske vinogradne in sadjerejske šole ali osobno oglasiti se ali pa poslati mu prošnje s potrebnimi spričevali o vsestranskejši sposobnosti.

Od deželnega odbora kranjskega,
v Ljubljani, dné 9. aprila 1881.

Cvet zoper trganje,
po dr. Maliču,

je odločno najboljšo zdravilo zoper protin ter reumatizem, trganje po udih, bolečine v križi ter živcih, otekline, otrpnele ude in kite itd., malo časa če se rabi, pa mine popolnem trganje, kar dokazuje obilno zahval. Zahteva naj se samo „**cvet zoper trganje po dr. Maliču**“ z zraven stajecim znamenjem; 1 steklenica 50 kr., pravega prodaja samo (72—20)
Lekarna „pri samoregu“ J. pl. Trnkoczyja na mestnem trgu št. 4 v Ljubljani.